

BUCUREȘTI, CAPITALĂ (AGRI)CULTURALĂ EUROPEANĂ / BUCHAREST, EUROPEAN (AGRI)CULTURAL CAPITAL

Dragoș Mihai DORDEA

Lector dr. arh. / Assist. Prof. PhD Arch.

dragosdordea@yahoo.com

Rezumat

Unul din lucrurile cele mai importante în definirea unui program pentru participarea la concursul pentru titlul de Capitală Culturală Europeană este evidențierea unei identități a orașului. Ceea ce propun este un manifest teritorial pentru București, necesar pentru formularea unei identități consistente care să poată constitui bazele unei participări pentru a concura la titlul de Capitală Culturală Europeană. Argumentul este acela al Bucureștilor care se reconectează cu matricea ecologică a teritoriului.

București se află în mijlocul unei regiuni unde agricultura a avut și are în continuare un rol deosebit de important. Ceea ce ar putea deveni zona metropolitană a Bucureștilor a fost concepută inițial ca un inel agricol - Sectorul Agricol Ilfov. Lucru foarte important atunci când se ia în considerare extinderea urbană recentă care se face neplanificat pe parcele provenite din fostul fond patrimonial agricol.

Pentru că București este un oraș situat în ceea ce eu numesc Valea Dunării de Jos și este amplasat printre râurile ce străbat această vale în direcție nord-vest către sud-est. Model uitat peste care s-a suprapus o schemă radial concentrică. Forțarea modelului teoretic radial concentric în detrimentul geometriei „teritoriului zero” așa cum numește Franco Purini cadrul natural pe care se așterne civilizația nu mai poate face față creșterii urbane actuale, atât în dimensiunea ei pozitivă cât și în cea negativă. Dinamica negativă a populației în cadrul granițelor

Abstract

One of the most important things in creating a program for participating in the competition for the title of European Capital of Culture is defining a city identity. The proposition is a territorial manifesto for Bucharest, necessary for creating a consistent identity which will be the foundation for a submission for the title of European Cultural Capital. The argument is that of Bucharest which reconnects with the ecological matrix of the territory.

Bucharest is located in the middle of a region where agriculture has been playing an extremely important part. What could become the metropolitan area of Bucharest was initially conceived as an agricultural ring – Ilfov Agricultural County. This is of utmost importance considering the recent urban sprawl which is made without any planning on plots from the former agricultural heritage fund.

As Bucharest is a city located in what I like to call, the lower Danube valley, and is placed within the rivers crossing this valley from northwest to southeast. Overlooked pattern on top of which a radial concentric scheme was overlapped. Forcing the concentric radial theoretical model to the detriment of geometry, the 'ground zero', as Franco Purini names it, the natural setting on which civilization is situated can no longer cope with the current urban growth, both in its positive and negative dimensions. The negative dynamics of the

orașului București și creșterea puternică a rezidenților preurbani din Ilfov arată că identitatea Bucureștilor se află într-o mutație profundă ce trebuie nu doar acceptată dar și proiectată. Pentru că noua economie (bazată pe industrii de tehnologie informatică și servicii diverse) și agricultura pot crea acel model de dezvoltare urbană sustenabilă care să asigure un echilibru real între economic și ecologic, așa cum propunea Nicolae Georgescu Roegen. O viziune care să țintească un model de înaltă performanță a teritoriului privit atât din punct de vedere spațial cât și fiziologic ar putea cataliza matrice ecologice deja prezente.

Astfel, orașul / metropola / capitala ar beneficia de întreaga forță a teritoriilor fizice + sociale + economice + culturale și s-ar putea revela o identitate nouă, pozitivă, absolut necesară definirii unui proiect de capitală culturală europeană.

Cuvinte cheie: București, agricultură, teritoriu, economie, ecologie, identitate, sat, oraș, metropolă,

În momentul în care s-a lansat tema sesiunii de comunicări științifice cu titlul „București - capitală culturală europeană”, era deja știut că Municipiul București pierduse în fața Municipiului Timișoara competiția pentru desemnarea de capitală culturală europeană în 2021. Mottoul participării a fost „București – orașul in/vizibil”¹, fapt ce relevă dificultatea relevării identității contemporane a orașului. Ceea ce propun prin acest text este un manifest teritorial pentru București, necesar pentru formularea unei identități consistente care să poată constitui bazele unei participări pentru a concura la titlul de Capitală Culturală Europeană. Argumentul este acela al Bucureștilor care se reconectează cu matricea ecologică și economică a teritoriului.

1 Orașul invizibil / București2021 / Candidat - Capitală Europeană a Culturii 2021 https://www.capitalaculturala2021.ro/Files/bidbook/Bucuresti/Bucuresti2021_BidBook_2016_RO_Preview.pdf

population within the boundaries of Bucharest and the massive growth of pre-urban residents in Ilfov show the identity of Bucharest is in a profound mutation which need not only be accepted but also designed. As the new economy (based on IT industries and various services) and agriculture can create that sustainable urban development model that would ensure a real economic and ecological balance, as proposed by Nicolae Georgescu Roegen. A vision aimed at a spatially and physiologically high spatial performance model could catalyze the already existing ecological matrices.

Thus, the city / metropolis / capital would benefit from the full force of the physical + social + economic + cultural territories and reveal a new, positive identity, absolutely necessary for the definition of a European cultural capital project.

Keywords: Bucharest, agriculture, territory, economy, ecology, identity, village, city, metropolis

When the topic of the scientific communication session entitled 'Bucharest - European Capital of Culture' was launched, it was already known that Bucharest had lost to Timișoara the competition for the designation of a European cultural capital in 2021. The motto of the participation was 'Bucharest - the In/visible City', which reveals the difficulty of revealing the contemporary identity of the city. What I put forward in this text is a territorial manifesto for Bucharest, necessary for defining a consistent identity that can form the basis of participation to compete in the title of European Capital of Culture. The argument is that of Bucharest, which reconnects with the ecological and economical matrix of the territory.

1 The in-visible city / Bucharest2021 / Candidate - European Capital of Culture 2021 https://www.capitalaculturala2021.ro/Files/bidbook/Bucuresti/Bucuresti2021_BidBook_2016_RO_Preview.pdf

Identitate?

Deși în parteneriat cu județul Ilfov (așezămintele Brâncovenești de aici erau considerate locuri potențiale pentru găzduirea conferințelor), practic aproape toate evenimentele prevăzute pentru București capitală culturală europeană 2021 s-ar fi desfășurat undeva în centru, adică în acea zonă care a determinat la sfârșitul secolului XIX identitatea „Micului Paris”. Astăzi, *Micul Paris* rămâne acel termen pozitiv de identificare pentru care nu s-a găsit încă un înlocuitor care să dea seamă de scara metropolitană a Bucureștilor de azi. Așa cum spune Andrei Crăciunescu, mai multe caracteristici defineau această identitate, de la aspectele culturale la cele economice.² Dacă orașul Haussmanian a definit secolul al XIX-lea, în anii care au urmat, politica, economia, cultura, au purtat Bucureștii prin mai multe schimbări radicale.

Radicalitatea transformărilor orașului poate fi citită în București și prin intermediul manifestelor arhitecturale și urbanistice ale secolului al XX-lea. Înconjurat de sectorul agricol Ilfov, București ar putea fi considerat un oraș grădină; cartierele „dormitor” sunt o ex-

Identity?

Although in partnership with Ilfov County (the Brâncovenești settlements were considered potential hosts for conferences), basically, all the events planned for Bucharest, the European Capital of Culture 2021, would have happened somewhere in the center.

That is, in the area which towards the end of the 19th century triggered the 'Little Paris' identity. Nowadays, Little Paris remains that positive identifying term for which no replacement has yet been found to account for the current metropolitan scale of Bucharest. As Andrei Crăciunescu says, there were many characteristics that defined this identity, from cultural to economical aspects.² If the Haussmanian city defined the nineteenth century, in the years that followed, politics, economy and culture, took Bucharest through several radical changes.

The radicalism of the city's transformations can also be followed in Bucharest through the architectural and urban manifestos of the 20th century. Surrounded by the Ilfov agricultural County, Bucharest could be considered a garden town; "bedroom" districts which are a perfect expression of the modernist-functionalist city, being

2 Crăciunescu, Adrian, MICUL PARIS versus MICUL ALCATRAZ, <http://a-craciunescu.blogspot.ro/2014/12/micul-paris-versus-micul-alcataz.html>, publicat la data 19 dec. 2014, accesat la data 23 feb. 2018. „Micul Paris” a devenit porecla Bucureștilor pentru că aici s-au implementat absolut toate operațiunile radicale de transformare urbană pe care Baronul Haussmann le-a aplicat la Paris – tăieri substanțiale în țesutul istoric pentru noi bulevarde cu exproprieri masive, regularizarea cursului Senei, ample măsuri de canalizare și alimentare cu apă. La București s-au făcut toate acestea într-o măsură pe care nu cred că o putem regăsi în alte capitale ale vremii. Și spun asta pentru că, pe lângă toate astea, legislația românească a fost copiată, aproape mot-a-mot (ca să fiu lingvistic în temă) din cea franco-belgiană. Regulamentele de înfrumusețare a orașului sau cel pentru igienă din anii 1860-1870 nu lasă loc de comentariu în acest sens. Să nu uităm nici faptul că atunci când s-a făcut reforma monetară care a introdus leul, paritatea monedei a fost 1:1 cu francul francez.”

2 Crăciunescu, Adrian, LITTLE PARIS versus LITTLE ALCATRAZ, <http://a-craciunescu.blogspot.ro/2014/12/micul-paris-versus-micul-alcataz.html>, published on 19 December 2014, accessed on 23 February 2018. “Little Paris” has become the nickname of Bucharest because all the radical transformation operations that Baron Haussmann has implemented in Paris have been implemented here - substantial cuts in historic tissue for new boulevards with massive expropriations, regularization of the Seine course, extensive sewerage measures and water supply.

In Bucharest everything has been done to an extent that I don't think could be found in other capitals of that time. And I say this because, besides all this, the Romanian legislation was copied, almost “mot-a-mot” (to keep the linguistic line) from the Franco-Belgian one. City adornment or hygiene regulations for the 1860s and 1870s leave no room for comment. Let's also remember that when the monetary reform introduced the “leu”, the currency parity was 1: 1 with the French franc.”

presie perfectă a orașului modernist – funcționalist, cu sateliți în jurul centrului; considerăm intervenția din anii 80 pentru Casa Poporului și marele bulevard ca o realizare (involuntară) a manifestului lui Rem Koolhaas (împreună cu Madelon Vreindorp, Elia Zenghelis și Zoe Zenghelis) – Voluntary prisoners of architecture³.

Ni se deschid astfel vederi către multiple identități ale Bucureștilor. Am putea să vorbim despre un oraș colaj?⁴ Poate că descoperirea lui Ion Bîrlădeanu (Fig. 1) se conectează cu imaginea pe care o avem despre București. El este un bucureștean tipic: venit de la sat, un pic decontextualizat, un pic sărac, un pic ghinionist, un pic norocos, un pic bețiv, un pic filosof, un pic neacceptat de vecini. Acceptat fiind totuși de o parte din aceștia, Ion Bîrlădeanu ne vorbește la foarte multe niveluri, nu doar prin opera sa în care se observă imposibilitatea contemporană de a produce în artă ceva original altfel decât printr-o asamblare de imagini din reviste, de clișee, relaționate într-un mod personal... Vedem astfel cum contextul teritorial este foarte important în generarea fenomenelor culturale, căci Ion Bîrlădeanu nu este rezultatul unor școli înalte, nu este construit, este auto construit și generat de teritoriul unde trăiește.

Astfel, dacă modelul (estetic) pentru București (care dintre ele?) ar putea fi colajul⁵, dezvăluirea identității poate fi căutată numai prin suprapunerea mai multor niveluri de acțiune și interacțiune umană care formează un palimpsest.

bent as satellites around the center; I personally consider the intervention from the 80's for the People's House and the great boulevard as an (involuntary) realization of Rem Koolhaas' manifesto (along with Madelon Vreindorp, Elia Zenghelis and Zoe Zenghelis) - Voluntary prisoners of architecture³.

We are thus being revealed perspectives to the many identities of Bucharest. Could we talk about a collage city?⁴ Perhaps Ion Bîrlădeanu's discovery (Figure 1) connects with the image we have about the city of Bucharest. He is a typical inhabitant of Bucharest: moved from a village, a little decontextualized, a little poor, a bit unlucky, a bit lucky, a little drunk, a little philosopher, a little unpopular with the neighbours - accepted by some of them, Ion Bîrlădeanu speaks to us on many levels not only through his work where we can see the contemporary impossibility to produce something original in art other than by assembling images from magazines, clichés, related in a personal way...

Therefore, we see how the territorial context is very important in generating cultural phenomena, as Ion Bîrlădeanu is not the result of elitist schools, he is not built, he is auto-built and generated by the territory where he lives.

Thus, if the (aesthetic) model for Bucharest (which one?) could be a collage⁵, identity disclosure can only be sought by overlapping multiple levels of human action and interaction that form a palimpsest.

3 Involuntary Prisoners of Architecture, de Dragoș Mihai Dordea, publicat 8.09.2015, <http://www.dordea.ro/involuntary-prisoners-of-architecture/>

4 ROWE, Colin și Fred Koetter, Orașul Colaj, Editura Universitară „Ion Mincu”, București, 2013

5 ROWE, Colin și Fred Koetter, Orașul Colaj, Editura Universitară „Ion Mincu”, București, 2013

3 Involuntary Prisoners of Architecture, by Dragoș Mihai Dordea, published 8.09.2015, <http://www.dordea.ro/involuntary-prisoners-of-architecture/>

4 ROWE, Colin and Fred Koetter, Collage City, 'Ion Mincu' University Press, Bucharest, 2013

5 ROWE, Colin and Fred Koetter, Collage City, 'Ion Mincu' University Press, Bucharest, 2013

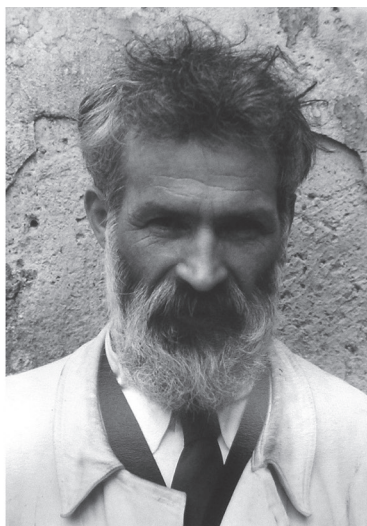

Fig. 1 Brâncoveanu | Brâncuși | Bîrlădeanu

Așa cum argumentează André Corboz, „Teritoriul este, de fapt, rezultatul unui proces continuu de acumulare, o rețea de relații materiale și imateriale, care trebuie descrise nu doar ca fiind fizicul, ci și fundația imaginativă și culturală a societății contemporane”⁶.

Am căutat astfel termeni identitari în analizele urbane publicate în ultimii ani. Dana Harhoiu, a cărei carte rămâne în continuare, din punctul meu de vedere, cea mai bună analiză a Bucureștiului, îl definește ca pe un „oraș între Orient și Occident”. Giuseppe Cinà studiază Bucureștiul din punct de vedere al orașului occidental și îl descoperă ca o „așezare ce face saltul de la sat la metropolă”. A fost numit și un „oraș de sate”. În aceste analize se descoperă caracterul unui oraș dar apare constant componenta rurală. Aceasta rămâne ca valoare pozitivă și astăzi, căci sunt parcurile și grădinile și nu clădirile sau densitatea elementele care produc intensitate urbană și coagulează opinii. Observând exemplul

As André Corboz argues, ‘Territory is actually the result of a continuous process of accumulation, a network of material and immaterial relationships that must be described not only as the physical anymore but also the imaginative and cultural foundation of contemporary society.’⁶

We have thus sought identities in urban analyzes published in recent years. Dana Harhoiu, whose book remains, in my opinion, the best analysis of Bucharest, defines it as „a city between East and West”. Giuseppe Cinà studies Bucharest from the point of view of the western city and discovers it as a „settlement that makes a jump from village to metropolis”. It was also called a „town of villages”. In these analyses the character of a city is revealed, but the rural component is also constantly present. This still remains a positive value today, as the parks and gardens (not the buildings or the density of elements) generate urban intensity and coagulate opi-

6 Corboz, André, (1983) „Diogenè” 121, (pp 14-35)

6 Corboz, André, (1983) “Diogenè” 121, (pp 14-35)

Căii Victoriei, spațiile (publice) importante sunt cafenelele din grădinile palatelor și nu palatele și curțile lor de onoare dinspre stradă.

Aspectul rural apare chiar și la cea mai mare clădire - Palatul Parlamentului (Casa Poporului) pe care Augustin Ioan o asemuiește unei case construite recent la sat, cu gard, curtea cu flori în față și o zonă mai puțin îngrijită, cu caracter funcțional în spate. Palatul Parlamentului aduce aminte și că București este capitala României (titlul de Micul Paris făcea referire tot la o capitală de țară). Identitatea orașului poate sau chiar trebuie să dea seamă și de această dimensiune care depășește cu mult teritoriul de inserție. Am găsit că una din puținele sintagme cu valoare de identificare pozitivă a României este cea de „Grânar al Europei”, deși chiar în acel an românii au mâncat puțină pâine din cauza exportului masiv de grâu. București se află situat chiar în acest teritoriu agricol care determină termenul de identificare la scară națională.

Teritoriu

Succesul unor alte orașe care au candidat pentru capitală culturală europeană cum sunt, de exemplu, Matera (2018), Palermo (2019) sau chiar Timișoara (2021) nu este determinat doar de evenimentele și comunicarea propusă, ci pentru că toate aceste orașe rezonază concret în strategiile lor cu regiunea în care sunt amplasate: Matera cu Basilicata și chiar Potenza, Palermo cu Sicilia, sau Timișoara care există în contextul unui Banat atât românesc cât și Sârbesc.

În cazul Bucureștiului rolul său de capitală a țării aproape că anulează relevanța sa regională, dimensiunile metropolei și importanța națională făcându-ne să nu mai putem vorbi de dimensiunea locală. Acest lucru conduce, paradoxal, către un fel de autosuficiență, teritoriul de inserție căpătând un rol secundar în asigurarea resurselor economice. Bucureștiul ajunge astăzi să fie deconectat chiar de inelul Ilfov deși acesta din urmă funcționează eco-

nions. Observing Victoriei Avenue's example, the important (public) spaces are the cafes in palace gardens, not their palaces and courtyards of honour from the street. The rural aspect appears even at the largest building - the Palace of Parliament (House of the People) which is compared by Augustin Ioan to a newly built village house with a fence, the flower garden in front and a less neat, functional area in the back. The Palace of Parliament also reminds us that Bucharest is the capital of Romania (the title of Little Paris also referred to a country capital). The city's identity may or ought to account for this capacity that far exceeds the territory of insertion. I found that one of the few positive terms of identification for Romania is the 'Grain of Europe'; despite that during that year the Romanians ate little bread because of the massive wheat exports. Bucharest is situated right in this agricultural territory which determines the national identification term.

Territory

The success of other cities which ran for European cultural capital such as Matera (2018), Palermo (2019) or even Timisoara (2021) is not only determined by the suggested events and communication but because all these cities resonate in their strategies with the region they are located in: Matera with Basilicata and even Potenza, Palermo with Sicily, or Timisoara which exists in the context of both a Romanian and Serbian Banat.

In the case of Bucharest its role as capital of the country almost cancels out its regional relevance, the size of the metropolis and the national importance, making us no longer able to talk about the local dimension. This leads, paradoxically, to some kind of self-sufficiency, the insertion territory playing a secondary role in securing economic resources. Bucharest is currently being disconnected from the Ilfov Ring itself, although the latter operates economically more and more under Bucharest administrative territory. In order to better understand

nomic din ce în ce mai mult cu teritoriul administrativ denumit București. Pentru a putea percepe mai clar afirmațiile și contradicțiile palimpsestului bucureștean, lucrarea propune nu doar o cercetare a scriiturilor ci și a pergamentului. În cazul orașelor pergamentul este teritoriul natural în care acestea se inserează; Franco Purini îl numește teritoriu zero. Fiind privat de marcaje culturale, acest teritoriu zero poate oferi o privire proaspătă asupra identității prin prisma caracteristicilor fizice, geografice.

Dacă scoatem granițele și ne referim la teritoriul zero, la relief și matricea ecologică, Bucureștiul este un oraș care este situat în Valea Dunării de Jos, într-un teritoriu delimitat la nord și vest de Carpați, la sud de Balcani, la est de Marea Neagră. București se situează în Câmpia Română, definită în principal de agricultură ca activitate economică dominantă.

Folosind o hartă militară mai veche am păstrat numai stratul definit de așezări umane și căi de comunicație – structura construită a teritoriului. Vedem astfel cum putem citi Bucureștii ca o aglomerație de sate într-un teritoriu brăzdat aproape paralel de râuri ce curg dinspre nord-vest spre sud-est. Locul precis în care se situează orașul este determinat de distanțele echivalente între Dunăre și dealuri și de râurile care traversează Câmpia Română de la nord-vest la sud-est. (Fig. 2)

Andrei Pănoiu se mira de obstința cu care se dorește dezvoltarea Bucureștiului ca un oraș radial concentric: „Ceea ce surprinde în final, în specificul dezvoltării Bucureștilor, este efortul considerabil și consecvența cu care s-a urmărit definitivarea unei structuri stradale, radial-inelară clară, cu legături directe ale centrului cu periferia, cu zonele suburbane și centrele economice învecinate”.⁷ Bateriile de artilerie din jurul orașului 1884-1894 surprind modelul teoretic așezat peste modelul teritorial inițial orașul folosind sistemul hidrografic.

the statements and contradictions of the Bucharest palimpsest, the paper not only suggests an analysis of the writings but also of the parchment. In the case of cities, the parchment is the natural insertion territory; Franco Purini calling it ground zero. Being deprived of cultural markings, this ground zero can provide a fresh look on identity from the physical and geographical features perspective.

If we take out the boundaries and we refer to ground zero, to the relief and the ecological matrix, Bucharest is a city located in the lower Danube valley, in a territory delimited to the north and west by the Carpathians, south by the Balkans, east by the Black Sea. Bucharest is situated in the Romanian Plain, defined mainly by agriculture as a dominant economic activity.

Using an older military map, we only kept the layer defined by human settlements and communication routes – the built structure of the territory. We notice how we can view Bucharest as an agglomeration of villages in a territory furrowed by almost parallel rivers flowing from northwest to southeast. The exact location of the city is determined by the equivalent distances between the Danube and the hills and the rivers crossing the Romanian Plain from northwest to southeast. (Figure 2)

Andrei Pănoiu is surprised by the determination to develop Bucharest as a concentric radial city: ‘What is eventually surprising in the specifics of Bucharest’s development is the considerable effort and consistency pursued in the completion of a clear, radial-ring structure, with direct connections from the center to the periphery, suburban areas and neighboring economic centers.’⁷ The artillery batteries around 1884-1894 capture the theoretical model imposed over the original territorial model of the city that was built upon the hydrographic system.

7 Pănoiu, Andrei, (2011), *Evoluția orașului București*, Editura Fundației Arhitect, București, p. 11

7 Pănoiu, Andrei, (2011), *The Evolution of Bucharest*, Arhitect Foundation Publishing House, Bucharest, p. 11

Dacă privim mai atent, orașul se dezvoltă la început în principal la nordul râului Dâmbovița. La sud de Dâmbovița, probabil și din punct de vedere militar, se regăseau mănăstirile, acestea fiind și fortificate. Acel București care deține toate simbolurile identitare și toate istoriile importante este în continuare în principal o fâșie urbanizată situată între Dâmbovița la sud și Colentina la nord.

Continuând observațiile asupra așezărilor umane din acest teritoriu, modelul satului liniar iese în evidență. În cartea cu titlul *Land Mosaics – ecology of landscapes and regions* în care descrie elementele care definesc peisajele/teritoriile din punct de vedere ecologic, Richard Forman descrie în introducere câteva tipuri de peisaje dintre care cel întâlnit în România se deosebește de altele întâlnite în estul Europei:

„Prin contrast, pentru două sau trei secole în mediul rural din estul Europei, satele erau adesea înconjurate de pășuni și câmpuri cultivate lungi separate deseori de garduri vii. Coridoare relativ largi ale râurilor taie prin terenurile agricole. În secolul XX, o tulburare majoră la nivel politic, social și economic a schimbat fața teritoriului. În părți din Slovacia, de exemplu, au fost construite comunități cooperative

If we take a closer look, in the beginning, the city develops mainly north of the Dâmbovița River. Being fortified, monasteries could be found south of Dâmbovița, probably from a military point of view. That Bucharest, which keeps all the identity symbols and all the important stories, is still mainly an urbanized strip located between Dâmbovița in the south and Colentina in the north.

Continuing observations on human settlements in this territory, the model of the linear village stands out. In the Land Mosaics – ecology of landscapes and regions book, where he describes the elements that define the landscapes / territories from an ecological point of view, Richard Forman describes in the introduction a few types of landscapes of which the one encountered in Romania differentiates from others encountered in Eastern Europe : 'In contrast, for two or three centuries in rural Eastern Europe villages were often surrounded by long pastures and crop fields often separated by hedgerows. Relatively wide stream corridors wound through the farmland. In the twentieth century, a major political, social and economic upheaval changed the face of the land. In parts of Slovakia, for example, equal sized cooperative communi-

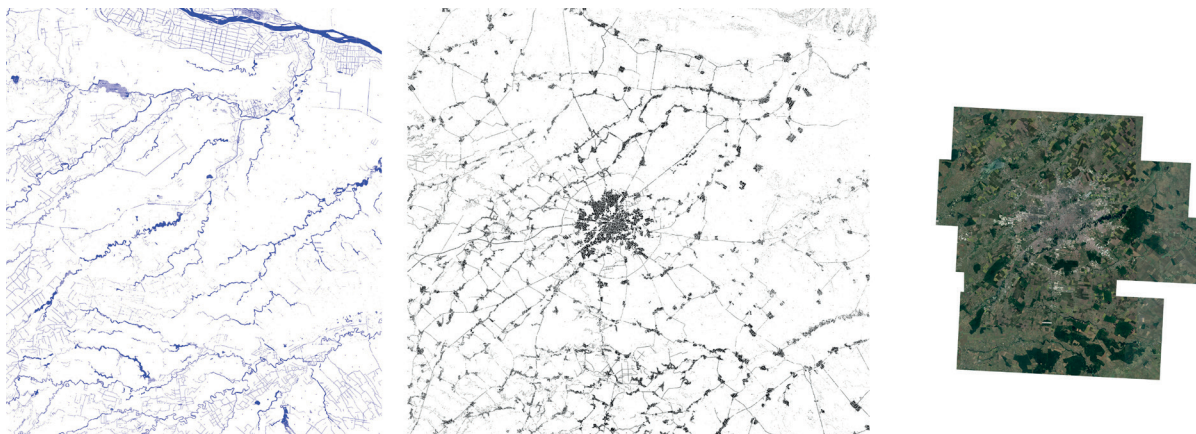

Fig. 2 București - teritoriu. Ape, așezări cca 1970, fotografie aeriană 2018 / Bucharest – territory. Rivers, settlements cca 1970. Aerial photography 2018

de dimensiuni egale (colective sau comune) la intervale regulate în peisajul agricol. [...] Între timp, de exemplu, în unele părți ale României, unele cooperative rurale aveau case aliniate aproape și de-a lungul unui drum. În spatele fiecărei case era o grădină mare de legume protejată de garduri. Și imediat în spatele grădinii se întindea terenul agricol extins comun. În anii 1990 o schimbare politică a dus rapid la schimbarea peisajului. Locuitorii din mediul rural au început să cultive parcele mici, care peste noapte au creat o variație de scară. Un mozaic foarte variat la o scară foarte fină, contrastează cu teritoriul înconjurător, încă grosier granulat.⁸

Această structură în care casele sunt aliniate aproape de stradă și în lungul acesteia, cu grădini, câmp și teren natural ce se succed spre spate este un tipar teritorial agricol, rural ce definește o matrice ecologică a teritoriului. În timpul unui proiect cu tema Agricultură Orașului, studenți de la imaginea TU Munchen au satelor Mischii, Mlecănești și Ghercești din Dolj. (Fig. 3)

8 Forman, Richard T.T., *Land Mosaics*, (1995) The ecology of landscapes and regions, Cambridge University Press, Cambridge, p.16-17

ties (collectives or communes) were built at regular points across the agricultural landscape. [...] Meanwhile, for example in parts of Romania, some rural cooperatives had houses aligned close to and along a road. Behind each home was a large vegetable garden protected by walls. Immediately behind the garden stretched the extensive common agricultural land. In the 1990s a political change quickly resulted in land change. Rural residents began farming small plots, which overnight created a variance in scale. A highly diverse fine-scale mosaic contrasted with the surrounding, still coarse-grained land.⁸

This structure, where homes are aligned close to the street and alongside it, with gardens, fields, and natural landscapes to the rear is an agricultural, rural, territorial pattern which defines an ecological matrix of the territory. During a project on the Agriculture of the City, students from the TU Munchen have mapped the villages Mischii, Mlecănești and Ghercești in Dolj finding this linear typology. (Fig. 3)

8 Forman, Richard T.T., *Land Mosaics*, (1995) The ecology of landscapes and regions, Cambridge University Press, Cambridge, p.16-17

Fig. 3 Modelul satului linear: Mischii, Mlecănești și Ghercești, DJ | Calea Victoriei, București | Voluntari, IF /
The linear village model: Mischii, Mlecănești și Ghercești, DJ | Calea Victoriei, București | Voluntari, IF

Tipologia aceasta de sat liniar, dispus în lungul căilor de circulație este specific inclusiv în zona Bucureștiului. Mai mult, modelul poate oferi o nouă cheie de lectură și pentru ceea ce se petrece la nivelul Bucureștilor, fiind o structură care, traversează toate epocile, condițiile economice și scara așezării. Relevanța unui model teritorial legat de agricultură este evidentă prin prisma tipologiei parcellarului zonei centrale, cu clădiri vagon, și grădini în adâncime față de străzi. Chiar în centrul orașului, Calea Victoriei, unul din cele mai importante elemente urbane structurante, păstrează acel caracter rural cu așezarea caselor (a palatelor boierilor), grădinile din spate și alveolele „publice” în lungul arterei.

Acest tip de structurare în lungul unei axe poate fi observată și în sistematizare la placările bulevardelor în anii 70 și 80 – în față avem blocurile (cu arhitectura locuințelor sociale ce înlocuiește casele sau palatele) care păstrează în spate spații cu grădini și case mici, ca o secțiune prin diverse grade de urbanizare. În cazul opus, al unei lipse de planificare sau proiectare generală putem observa acest tipar chiar mai bine în extinderile contemporane ale Bucureștilor. De exemplu, ieșirile din București prin Voluntari sau Domnești (inițial rurale) au o singură stradă importantă ce funcționează ca o coloană vertebrală, în spate rămânând zone cu grădini, sau câmpuri agricole. Saltul de scară este important, astfel încât modelul satului liniar nu este primul care vine în minte, fenomenul fiind asimilat cu exemple ca fâșia urbanizată din Las Vegas după modelul studiului lui Robert Venturi și Denise Scott Brown.

This typology of a linear village, spread along the roads, is also specific in the area of Bucharest. Moreover, the model can offer a new reading key for what is happening at Bucharest level, being a structure which crosses all eras, the economic conditions and the scale of the settlement. The relevance of a territorial model related to agriculture is obvious from the point of view of the plotting of the central area, with wagon buildings and gardens deeper from the streets. Even in the center of the city, Victoriei Avenue, one of the most important structural elements in the city, preserves that rural character with the settlement of the houses (the palaces of the boyars), the back gardens and the 'public' alveoli along the artery.

This type of structuring along an axis can also be observed in the systematization of the boulevards' awnings in the 70s and 80s - in the front there are the blocks (with the architecture of the social housing which replaces the houses or the palaces) that keep behind the spaces with gardens and small houses, like a section through various degrees of urbanization. In the opposite case, of a lack of planning or general design, we can see this pattern even better in the contemporary expansions of Bucharest. For example, the exits from Bucharest via Voluntari or Domnești (originally rural) have one main street that functions as a backbone, leaving behind areas with gardens or fields. The scale ladder is important, so the model of the linear village is not the first to come into one's mind, the phenomenon being assimilated with examples such as the urbanized strip of Las Vegas, following the study of Robert Venturi and Denise Scott Brown.

Economie

Dacă Las Vegas a fost rezultatul unor mecanisme economice fără precedent care au marcat însăși identitatea spațială și formală a orașului, tot economia este cea care are un cuvânt de spus în dinamica teritoriului Bucureștilor. Componenta economică a teritoriului stă la baza oricărei viziuni, căci permit poate să valideze un discurs cultural, sau care stau la baza unei viziuni culturale.

Căutând exemple importante de identificare culturală la nivelul văii Dunării de Jos (ca teritoriu de inserție al Bucureștiului) două exemple ies în evidență: Constantin Brâncuși și Constantin Brâncoveanu. Comerțul cu cereale permite în perioada lui Brâncoveanu acea reînnoire culturală a artelor și arhitecturii pe care o asimilăm unei Renașteri. Brâncuși studiază la Școala de Arte Frumoase din Craiova între 1894 și 1891. Școala se înființase cu câțiva ani mai devreme, în 1871, și se datorează unei puternice dezvoltări a orașului generată de agricultură și o industrie conexasă agriculturii, atât pe partea de fabricare de utilaje cât și de prelucrare a produselor agricole. Relația cu economia nu este una de cauzalitate directă ci una de potențial.

București este astăzi capitala unei țări care are mai mult de 32% din populație angajată în agricultură – mult peste orice exemplu european și chiar față de multe alte țări din jur care nu fac parte din UE. Un factor important este și procentul de populație care locuiește în mediul urban și în mediul rural. Cele mai recente rezultate arată un raport de 54% la 46% între populația urbană și cea rurală, fiind una din țările din Europa cu cel mai mare procent de populație rurală.⁹

⁹ La nivel european, populația urbană are un procent de 74% din total, cu vârfuri de mai mult de 90% în țări precum Belgia, în timp ce Bulgaria, cu care se fac des comparații are un procent de numai 30% populație rurală.

Economy

If Las Vegas was the result of unprecedented economic mechanisms that marked the very spatial and formal identity of the city, it is still the economy that has a say in the dynamics of Bucharest. The economic component of the territory is at the heart of any vision, for it allows validate a cultural speech or underpins a cultural vision. Seeking important examples of cultural identification at the lower Danube valley level (as a territory of insertion for Bucharest) two examples stand out: Constantin Brâncuși and Constantin Brâncoveanu. The trade with cereals allows during Brâncoveanu's time that cultural renewal of the arts and architecture assimilated to a Renaissance. Brâncuși studied at the School of Fine Arts in Craiova between 1894 and 1891. The school was established a few years earlier in 1871 and is due to a strong development of the city generated by agriculture and an industry related to agriculture both at equipment manufacturing level and on processing of agricultural products level. The relationship with the economy is not a direct causality but a potential one.

Bucharest is nowadays the capital of a country which has more than 32% of its population engaged in agriculture - far beyond any European example and even beyond many other neighbouring countries which are not part of the EU. An important factor is also the percentage of the population living in urban and rural areas. The latest results show a 54% to 46% ratio between urban and rural population, being one of the countries in Europe with the highest percentage of rural population.⁹

⁹ At European level, the urban population accounts for 74% of the total, with peaks of more than 90% in countries like Belgium, while in Bulgaria, often used for comparison, has only 30% rural population.

Planul Național de dezvoltare Rurală 2014-2020 vorbește de fragmentarea terenului¹⁰, lipsă sau deficiențe de infrastructură, patrimoniul cultural..., populație în scădere...Toate aceste observații pot fi aplicate Bucureștiului care are inclusiv populație în scădere (crescând populația județului Ilfov). Fragmentarea spațială nu este doar pentru București și Ilfov o condiție care trebuie depășită pentru crearea de sinergii și crearea unei noi identități metropolitane, „Din perspectivă locală, fragmentarea spațială e văzută ca o provocare în calea cooperării peste granițele administrative și a atinge dimensiuni spațiale relevante în cooperarea pentru atingerea de ținte diverse, în economie și ecologie. Fragmentarea spațială este de asemenea abordată de o schimbare în politici europene către eficacitate și impact în teritoriu. Abordarea bazată pe loc, opusă unor politici neutre din punct de vedere al localizării, este motivată de o re poziționare a rolului și înțelegerii spațiului din perspectivă economică.”¹¹

Încercând să descopăr dacă și în ce fel este agricultura relevantă pentru economie astăzi, am căutat mai întâi să văd tendințele economice în România ultimilor 10 ani. În diagramele de mai jos putem observa că agricultura, serviciile (cu dezvoltarea segmentului IT), și industria sunt singurele activități în creștere. Descreștere se poate observa în industria construcțiilor, administrație publică. (Fig. 4)

10 Planul Național de Dezvoltare Rurală 2014-2020, p. 57: „Dimensiunea medie a unei exploatații în România (3,4 ha SAU/fermă, în creștere doar cu 0,1 ha SAU/fermă față de 2005) este de 4 ori mai mică decât cea a UE (14,3 ha SAU) {1}, iar gradul de fragmentare este foarte ridicat, suprafața medie a parcelei fiind de 0,45 ha, fiecare fermier deținând în medie 4,8 parcele {23}. <http://www.pndr.ro/>

11 Schroder, Jorg, (2017), Towards an Architecture of Territories. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies, (pp. 14-35), Jovis, Berlin

*The National Rural Development Plan 2014-2020 speaks of fragmentation of land, lack or deficiencies of infrastructure, cultural heritage..., declining population...All these observations can be applied to Bucharest, which also has a declining population (increasing the population of Ilfov County). Space fragmentation is not only for Bucharest and Ilfov a condition that must be overcome to create synergies and a new metropolitan identity, 'Spatial fragmentation is observed to be a challenge from local perspectives in order to effectively form cooperation over administrative borders, and to reach relevant spatial dimensions in cooperation for different targets in ecology and economy. Spatial fragmentation ¹⁰is also addressed in a shift of European policies towards territorial effectiveness and impact. The "place-based approach" opposed to "place-neutral policies" is motivated by a repositioning of the role and understanding of space from an economic perspective."*¹¹

Trying to find out if and how agriculture is relevant to the economy today, I first sought to see the economic trends in Romania for the past 10 years. In the charts below we can see that agriculture, services (with the development of the IT segment), and industry are the only growing activities. Decrease can be seen in the construction industry, public administration. (Figure 4)

10 National Plan of Rural Development 2014-2020, p. 57: „The average size of an exploitation in Romania (3,4 ha SAU/farm, increasing only with 0,1 ha SAU/farm as compared to 2005) is 4 times smaller than the similar in UE (14,3 ha SAU) {1}, and the degree of fragmentation is very high, the average area of allotment is 0,45 ha and each farmer owns an average of 4,8 allotments. <http://www.pndr.ro>

11 Schroder, Jorg, (2017), Towards an Architecture of Territories. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies, (pp. 14-35), Jovis, Berlin

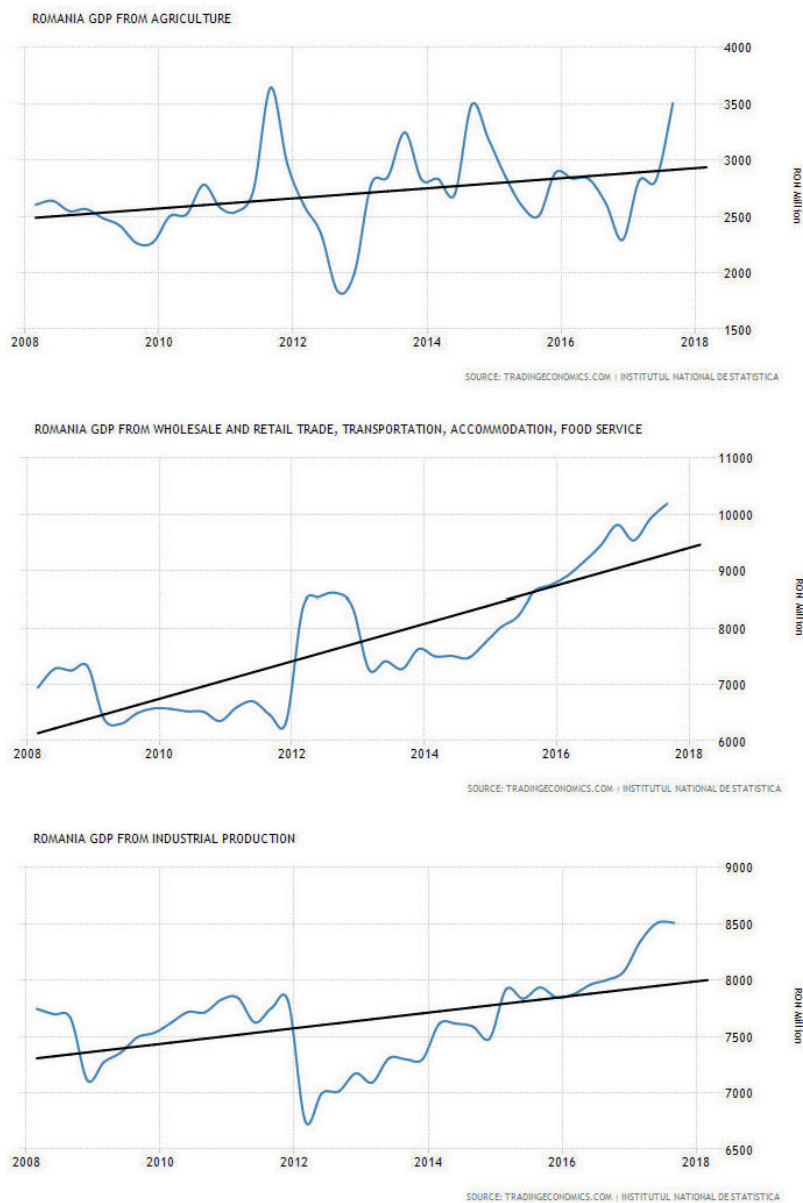
Căutând apoi categorii relevante pentru mediul construit a cărui identitate este în discuție, am luat numărul de autorizații de construire și productivitatea pe ultimii 10 ani, comparând datele din România cu datele din trei țări europene - Franța, Germania și Olanda - față de care ne raportăm în permanență. Din aceste grafice observăm cum în România există o regularitate sezonieră a activității, mai aproape de caracteristicile unei economii agricole decât de cele ale unei economii industrializate unde scăderile sau creșterile nu sunt determinate atât de anotimpuri cât și de alți factori politici sau economici. (Fig. 5) Dacă în cazul autorizațiilor de construire (Fig. 6) putem face o corelare între extremele climatice de la noi și maximizarea timpului de execuție, în cazul productivității observăm decalaje majore sezoniere la noi în țară față de celelalte exemple cu care am comparat. Spațiu mioritic? Și din acest punct de vedere, economia pare să aibă în România un timp specific agriculturii.

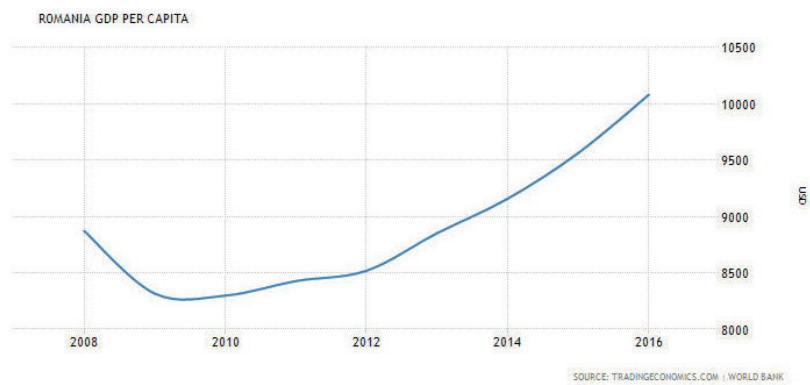
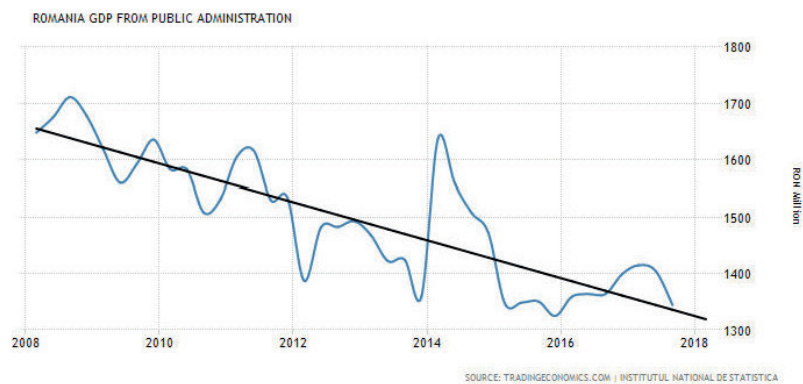
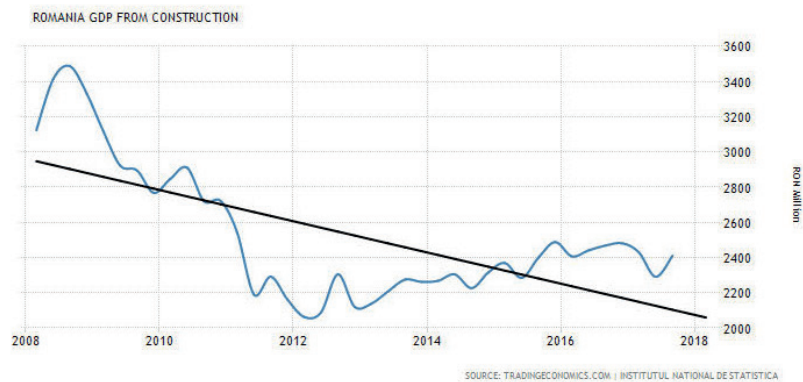
Dacă economia ne oferă cifre care conduc la conturarea unor trăsături a unui oraș, a unei țări, identitatea unui oraș, așa cum este înțeleasă în acest articol, se transformă în funcție de fenomenele relevante de ocupare a spațiului din perioada respectivă. Și aici ține, la fel ca în democrație, tot de numere. Astfel, pentru a găsi acea zonă de consens identitar trebuie să ne uităm atât la locurile de transformare și creștere contemporane care pot deveni majoritare, dar și la fenomene similare observate în alte orașe mari din lume. Pe neștiute, paradigma orașelor capitală ale secolului XIX s-a transformat, prin urbanizarea din ce în ce mai accelerată a populației în orașe teritoriu. „Potrivit „Raportului privind starea populației mondiale a UNFPA – Fondul Națiunilor Unite pentru Populație”, la mijlocul anului 2007 lumea a experimentat pentru prima dată în istorie punctul critic în care mai mult de jumătate din populația lumii trăiește în orașe, mai degrabă decât sate și ferme; aceasta este văzută ca începutul „Mileniului Urban”.

Seeking then relevant categories for the built environment whose identity is at issue, I have taken the number of building permits and productivity over the past 10 years, comparing the data from Romania with data from three European countries - France, Germany and the Netherlands - which we compare to permanently. From these graphs we observe that in Romania there is a seasonal regularity of the activity, closer to the characteristics of an agricultural economy than to those of an industrialized economy where declines or increases are not determined by seasons as by other political or economic factors. (Figure 5) If in the case of building permits we are able to make a connexion between the climatic extremes in our country and the maximization of the execution time, in the case of productivity, we notice major seasonal differences in our country to the other examples we compared with. Mioritical space? From this point of view also, the economy seems to have in Romania a specific time for agriculture.

If the economy provides us with figures that shape the features of a city, a country, the identity of a city, as understood in this article, it changes according to the relevant space occupancy phenomena of that period. In this case, too, as in democracy, numbers are relevant. Thus, in order to find that area of identity consensus we must look both at the places of contemporary growth and transformation that may become the majority, but also to similar phenomena observed in other major cities in the world. Unwittingly, the paradigm of the nineteenth-century capital cities has changed, through the increasingly accelerated urbanization of the city's population. 'According to the "UNFPA United Nations Population Fund State of the World Population 2007 Report", in the middle of 2007 the world experienced for the first time in history the tipping point in which more than the fifty percent of worldwide population live in towns or cities, rather than villages and farms; this is seen as the beginning of the "Urban Millennium".

Fig. 4a/b Evoluția produsului intern brut pe diferite ramuri din economie. / *Gross domestic product evolution on different branches of the economy.*
Sursa / Source: tradingeconomics.com; sursele datelor INS, Banca Mondială

Un echilibru pierdut între habitatele umane urbane și rurale reprezintă o schimbare radicală a modului în care omul a locuit planeta Pământ de la întemeierea primului oraș acum 6000 de ani în urmă.”¹² Primele orașe s-au format în principal datorită surplusului agricol, iar agricultura e mutația care a condus atât la stabilirea populațiilor de vânători culegători cât și la formarea orașelor.

Mai mult, la fel ca Bucureștii, „Majoritatea orașelor din lume s-au implantat în inima unor bazine fertile capabile să asigure alimentarea populației lor. În absența mijloacelor de transport rapide și eficiente, aceasta este condiția datorită căreia au putut crește și deveni metropole, unele dintre aceste orașe. Nu este de mirare că expansiunea se face în detrimentul terenurilor agricole fertile.”¹³

Un exemplu similar și care poate folosi ca semnal de alarmă este situația din metropolele nord africane, precum Cairo, Alger, etc. În Cairo, de exemplu, în perioada 2008-2016 se observă o explozie urbană inserată în zone agricole. Perioada coincide și însoțește evenimentele ce au condus la așa numita „primăvară arabă”. Într-o lucrare instabilitatea politică din nordul Africii și Orientul Mijlociu, criza alimentelor joacă un rol hotărâtor.

12 Manuel Gausa Navarro, Silvia Brandi, Marco Ingrassia, IAAC for Roma 20-25 – A productive landscape for a self-sufficient metropolis. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies, (pp. 14-35), Jovis, Berlin

13 Vidal, Roland (2016). Concurrence entre ville et agriculture au nord et au sud de la Méditerranée. In TRACÉS, nr. 12/2016, (pp. 6-8), „La plupart des villes du monde se sont implantées au coeur de bassins fertiles capables d’assurer l’alimentation de leur population. En l’absence de moyens de transports rapides et efficaces, c’est à cette condition qu’elles ont pu grandir et devenir, pour certains d’entre elles, des métropoles. Il n’est donc pas étonnant que leur étalement se fasse au détriment des terres agricoles fertiles.” in traducerea autorului

A lost balance between urban and rural human habitats represents a radical shift in the way man has inhabited the planet earth since the foundation of the first city 6000 years ago.”¹² The first cities were mainly formed due to the agricultural surplus, so agriculture is the mutation that led both to the establishment of the gatherer-hunter populations and the formation of cities.

Moreover, like Bucharest, ‘Most cities in the world have been implanted in the heart of fertile basins capable of providing their populations with food. In the absence of fast and effective means of transport, this is the condition that allowed some of these cities to grow and become metropolises. No wonder that expansion is made at the expense of fertile agricultural land.’¹³

A similar example that can be used as an alarm signal is the situation in North African metropolises such as Cairo, Alger etc. In Cairo, for example, during 2008-2016, an urban explosion was introduced into agricultural areas. The period coincides with and accompanies the events that led to the so-called ‘Arab spring’. In a recent paper, the food crisis play a decisive role the political instability in North Africa and the Middle East:

12 Manuel Gausa Navarro, Silvia Brandi, Marco Ingrassia, IAAC for Roma 20-25 – A productive landscape for a self-sufficient metropolis. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies, (pp. 14-35), Jovis, Berlin

13 Vidal, Roland (2016). Concurrence entre ville et agriculture au nord et au sud de la Méditerranée. In TRACÉS, nr. 12/2016, (pp. 6-8), „La plupart des villes du monde se sont implantées au coeur de bassins fertiles capables d’assurer l’alimentation de leur population. En l’absence de moyens de transports rapides et efficaces, c’est à cette condition qu’elles ont pu grandir et devenir, pour certains d’entre elles, des métropoles. Il n’est donc pas étonnant que leur étalement se fasse au détriment des terres agricoles fertiles.” author’s translation

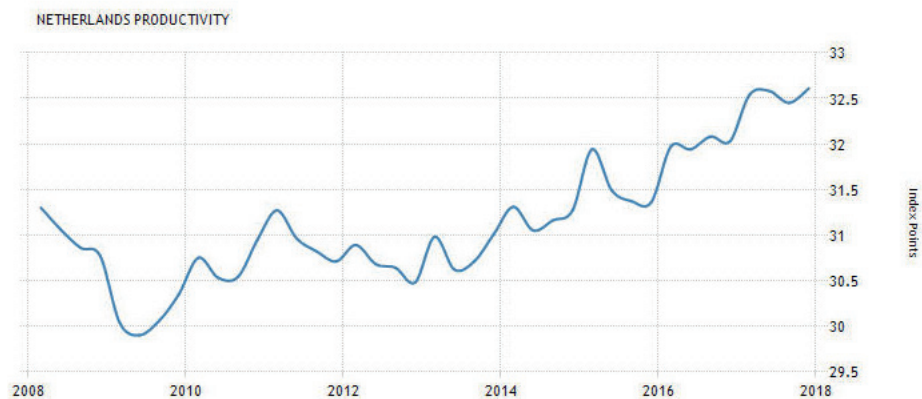

Fig. 5 Productivitate 2008-2009 Franța, Germania, Olanda, România /
 Productivity 2008-2009 France, Germany, Netherlands, Romania.
 Sursa / Source: tradingeconomics.com.

Sursa datelor / Data source INSSE France, Deutsche Bundesbank, Statistics Netherlands, Eurostat

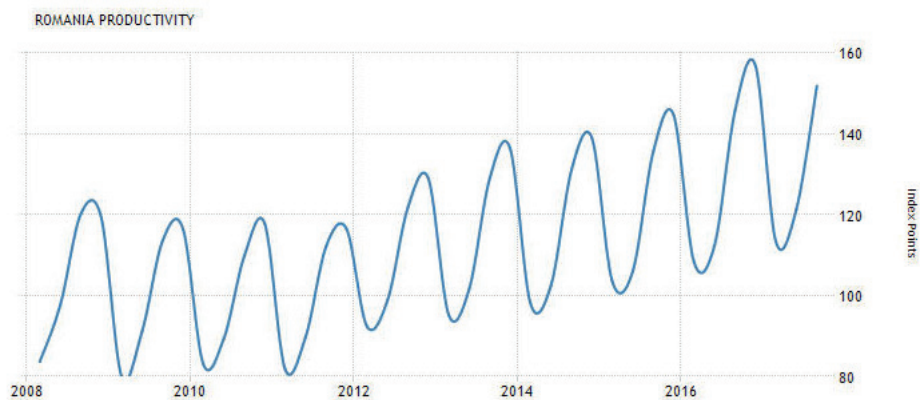

Fig. 6 Autorizații de construire 2008-2018, Franța, Germania, Olanda, România /
Building permits 2008-2018, France, Germany, Netherlands, Romania.
 Sursa / Source: tradingeconomics.com

„Dacă putem dezbate asupra faptului că singura cauză a revoluției egiptene este aceea a prețului hranei, siguranța alimentară a fost cu siguranță percepută ca un catalizator al conflictelor din Egipt”.¹⁴

Deși Egiptul antic este „un dar al Nilului”, acest dar fiind fertilitatea terenurilor agricole, astăzi mecanismele economice de tip terțiar cum ar fi profiturile mult mai mari (și imediate) obținute din vânzarea terenurilor și din construirea de apartamente corelate cu o sărăcie difuză în mediul rural ce face ca presiunea migrației către zonele urbane să fie din ce în ce mai accentuată. Se produce un dezechilibru din ce în ce mai mare între orașe și zonele care îi asigură hrana, asigurându-i existența fizică. Dacă aceste dezvoltări urbane dense din Cairo sunt în principal abuzive iar dezvoltarea infrastructurii de transport se face ușor prin demolarea acestor construcții abuzive, la noi situația este diferită, deși își are rădăcina în aceeași lipsă de viziune sau a lipsei de forță a unor viziuni clasice în fața cu mecanisme economice surprinzătoare la interacțiunea dintre local și global. „Astăzi, industriile agricole maximizează producția, cu puțină atenție la impactul asupra mediului, în timp ce relația dintre agricultură și urbanizare este eliminată din percepția oamenilor. Puțini știu că în 2015, mai mult de 800 de milioane de oameni (7,5% din populația lumii) au fost implicați în agricultura urbană și că, potrivit raportului FAO, până în 2050 producția globală de alimente trebuie să crească cu 70% pentru a ne satisface nevoile.”¹⁵

14 M. Lagi, K.Z. Bertrand et Y. Bar-Yam, (2011) *The Food Crises and Political Instability in North Africa and the Middle East*. Cambridge: New England Complex Systems Institute) (pp. 1-15), „Si l'on peut debattre du fait que l'unique cause de la révolution égyptienne est celle du prix de la nourriture, la sécurité alimentaire a certainement été perçue comme un catalyseur des conflits en Egypte”, traducerea autorului

15 Sommariva, Emanuele (2017). *Food Cities, Productive Landscapes – Beyond a landscape characterisation approach in metropolitan areas*. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), *Territories / Rural-Urban Strategies*, (pp. 156-61), Jovis, Berlin

*‘If we can debate that the only cause of the Egyptian revolution was the food price, food security was certainly perceived as a catalyst for the conflicts in Egypt’.*¹⁴

Although ancient Egypt is ‘a gift of the Nile’, this gift being the fertility of agricultural land, nowadays tertiary economic mechanisms such as much higher (and immediate) profits from land sale and apartment building correlated with diffuse poverty in the rural areas which makes migratory pressure to urban areas more and more acute. There is an increasing imbalance between cities and areas that provide them with food, ensuring their physical existence. If these dense urban developments in Cairo are mainly abusive and the development of transport infrastructure is done easily by demolishing these abusive constructions, in our country the situation is different, although it is rooted in the same lack of vision or the lack of power of some classical visions which are facing surprising economic mechanisms at the intertwining between the local and global.

*‘Today, agro-industries maximise production with little regard to impacts on the environment, while the relation between agriculture and urbanisation is removed from people’s perception. Few know that in 2015 more than 800 million people (7.5% of world population) were involved in urban agriculture and that, according to FAO Report, by 2050 Global food production must increase 70% to meet our needs.’*¹⁵

14 M. Lagi, K.Z. Bertrand et Y. Bar-Yam, (2011) *The Food Crises and Political Instability in North Africa and the Middle East*. Cambridge: New England Complex Systems Institute) (pp. 1-15), „Si l'on peut debattre du fait que l'unique cause de la révolution égyptienne est celle du prix de la nourriture, la sécurité alimentaire a certainement été perçue comme un catalyseur des conflits en Egypte”, author's translation

15 Sommariva, Emanuele (2017). *Food Cities, Productive Landscapes – Beyond a landscape characterisation approach in metropolitan areas*. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), *Territories / Rural-Urban Strategies*, (pp. 156-61), Jovis, Berlin

Provocările pe care le pune viitorul aduc din nou în lumină factori de bază precum asigurarea hranei populației.

Un nou echilibru?

Orașele teritoriu pot furniza și primele exemple în găsirea celui nou echilibru unde economie, societate, cultură sunt din nou conectate și în susținere reciprocă. Dacă modelele urbane erau preluate din exemple și teoriile secolului XIX unde factorii artificiali prevalau, astăzi modelul de construire al orașelor trebuie să țină cont de factorii de mediu. Va fi, desigur, un mediu parțial artificial deoarece orașul teritoriu își generează propriul ecosistem. Observarea fenomenului deltei Văcărești unde ani de neglijare a unui proiect au adus în oraș un veritabil ecosistem natural arată permeabilitatea limitelor dintre mediul construit și mediul natural. Dar este un exemplu punctual, care se comportă ca un obiect în teritoriu. Structura geografică și ecologică a Bucureștiului este încă puțin vizibilă. Agricultură este unul din cele mai bune mijloace de mediere, deoarece reprezintă construcția unui peisaj natural. Agricultură poate media relațiile dintre oraș și teritoriu, dintre construit și mediu natural.

Periferiile Bucureștilor, fie că se află în limitele administrative ale capitalei sau în județul Ilfov sunt unul din cele mai bune studii de caz.

În 2012, începusem un proiect despre agricultură și oraș împreună cu Carmen Petrea. Ne puneam problema periferiilor în extindere din București și Ilfov care se face direct pe loturile agricole. Era momentul post criză imobiliară și ceea ce se întrevedea era o periferie înghețată cu vaste zone rămase într-o situație indecisă, contribuind la o imagine negativă a zonelor nou construite, căutate inițial din dorința de a fi „în mijlocul naturii”. „Există însă riscul ca aceste imagini prin care locurile se comunică privitorului să devină icon în

The challenges of the future bring back to light basic factors such as providing food for the population.

A new balance?

Territory cities can provide the first examples in the quest for a new balance where economy, society and culture are again connected and in mutual support. If urban models were taken from the examples and theories of the 19th century where artificial factors prevailed, today the city-building model must take into account the environmental factors. It will of course be a partially artificial environment because the territory city generates its own ecosystem. Observing the phenomenon of Văcărești delta where years of neglecting a project brought to the city a natural ecosystem shows the permeability of the boundaries between the built environment and the natural environment. But it is a punctual example, which acts as an object in the territory. The geographical and ecological structure of Bucharest is still little visible. Agriculture is one of the best means of mediation because it is the construction of a natural landscape. Agriculture can mediate the relations between the city and the territory, between the built environment and the natural environment.

The peripheries of Bucharest, whether within the administrative boundaries of the capital or in Ilfov County, are one of the best case studies.

In 2012, I started a project on agriculture and the city with Carmen Petrea. We raised the problem of the outskirts of Bucharest and Ilfov, which was done directly on agricultural plots. It was the post real estate crisis time and the expectation was a frozen periphery with vast areas left in an undefined situation, contributing to a negative image of the newly built areas originally sought by due to the desire to be 'in the middle of nature'. 'There is, however, the risk that these images through which places are communicated to the viewer become an

conștiința colectivă, substituind locurile însele; apare astfel necesitatea unei suprapunerii cât mai precise între modul în care se comunică în exterior caracterul unui loc și specificul locului respectiv așa cum este el perceput de către locuitorii săi, de către cei care îl trăiesc și care se identifică cu acesta.”¹⁶

Identificarea cu locuri murdare, prăfuite, lipsite de coeziune, congestionate, este evidentă atunci când vorbim de București. Și nu sunt neapărat locurile centrale care au acest impact. Identitatea contemporană a orașului șine mult de felul în care percepem acest teritoriu vast unde Bucureștii se situează. Și probabil nu ne putem aștepta (nici nu se poate ști dacă este de dorit) ca un plan general să cuprindă toate aspectele economice și sociale și să ne trezim cu toții într-o utopie realizată.

„Tocmai pentru că „viziunea noastră actuală asupra dezvoltării urbane este modelată de conceptul de incertitudine” (Sieverts 2003) - a investițiilor, a capacităților economice, a deciziilor politice, a valorilor ecologice și sociale comune - și pentru că „un nou urbanism ... va pune în scenă incertitudinea” (Koolhaas, Mau 1995, pp. 1238-64), o nouă abordare disciplinară, încorporarea instrumentelor orientate către proces și sisteme flexibile de guvernare, vor fi testate pe teritorii pentru a dezvălui potențialele ascunse și a le arăta într-o configurare coerentă și cuprinzătoare.”¹⁷ Agricultura este acea ramură economică pentru care cuvintele de mai sus au un înțeles clar, deoarece ne confruntăm cu un paradox dat de precizia din ce în ce mai mare a prognozelor și surprizele provocate de schimbările climatice care pun în scenă una din ocupațiile umane care se

icon in collective consciousness, replacing the places themselves; there is a need for a more precise overlap between the way the character of a place is communicated outward and the specificity of the place in question as perceived by its inhabitants, by those living and identifying with it.”¹⁶

Identification with dirty, dusty, devoid of cohesion, congested places is evident when talking about Bucharest. And it's not necessarily the central places that have this impact. The contemporary identity of the city is highly connected to the way we perceive this vast territory where Bucharest is situated. And we probably cannot expect (nor can we know if it is desirable) that a general plan embraces all the economic and social aspects and we all wake up in an utopia.

‘Exactly because “our present view of urban development is shaped by the concept of uncertainty” (Sieverts 2003) – of investments, of economic capacities, of political decisions, of shared environmental and social values – and because „a new urbanism ... will be the staging of uncertainty” (Koolhaas, Mau 1995, pp. 1238-64), a new disciplinary approach, embedding process oriented instruments and flexible governance systems, is to be tested on territories to unveil hidden potentials and display them in a coherent and comprehensive configuration.’¹⁷ Agriculture is that economic branch for which the above words have a clear meaning because we are confronted with a paradox created by the increasing precision of forecasts and climate change surprises that stage one of the human occupations which is facing most uncertainty. At the same time, agriculture has in its essence, the quality to arrange, to geometrize the space. In many cities around the globe, nowadays, ‘an emphasis on ur-

16 Petrea, Carmen, (2013), Argument pentru agricultură, teză de disertație UAUIM, îndrumător disertație G. Mitrache

17 Ferretti, Maddalena (2017), Scenariobuilding for Regiobranding, in In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies, (pp. 88-95), Jovis, Berlin

16 Petrea, Carmen, (2013), Arguing for agriculture, dissertation thesis UAUIM, dissertation coordinator G. Mitrache

17 Ferretti, Maddalena (2017), Scenariobuilding for Regiobranding, in In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies, (pp. 88-95), Jovis, Berlin

confruntă cel mai mult cu incertitudinea. În același timp, agricultura are prin esența ei, calitatea de a ordona, de a geometriza spațiul. În multe din orașele de pe glob, în ziua de astăzi, „emfaza asupra sustenabilității urbane a încurajat difuzarea formulei de agricultură urbane și periurbane (UPF) sau agricultura de precizie (PA), pentru a rezuma o serie de tendințe socio-sociale care afectează și perspectiva asupra planificării regionale.”¹⁸

Urbanizarea pe care o întâlnim la periferia Bucureștilor se face direct pe trama agricolă existentă și care a fost ulterior fragmentată ca urmare a retrocedărilor după anii 90. Berceni, de exemplu, este un caz chiar bine construit deoarece au existat aici sere și terenuri de mari dimensiuni. Serele sunt o agricultură mai urbană în sensul artificialității sau a forțării anotimpurilor prin producții succesive sau timpurii/întârziate. În schimb, la nord de accesul în București dinspre autostrada A1, în Chiajna, terenuri agricole care la începutul crizei în 2008-2009 nu erau construite se construiesc cu repeziune pe o tramă preexistentă și succesiv fragmentată, care generează dezvoltări ca niște filamente de densitate de-a lungul parcelelor agricole. Continuarea pasului de dezvoltare actual poate duce la dezechilibre majore infrastructurale, sociale, culturale chiar. Pe loturile agricole, înguste, la fel ca în Cairo, este pe cale să se construiască Bucureștii de secol XXI. O altă zonă de expansiune – Prolungirea Ghencea – e descrisă de Răzvan Băltărețu pentru Vice ca „cea mai oropsită periferie din București”¹⁹. Articolul povestește, inclusiv prin limbajul folosit, de cultura reală și de modul de raportare la teritoriu pe care îl avem. Diferența față de Egipt unde terenul este foarte valoros – fiind în con-

ban sustainability has encouraged the diffusion of the formula Urban and Peri-urban Farming (UPF) or precision agriculture (PA), in order to summarise a number of socio spatial trends that also affect the regional planning perspective.”¹⁸

The urbanization encountered at the outskirts of Bucharest is done directly on the existing agricultural tract which was later fragmented as a result of the retrocessions after the 90's. Berceni, for example, is a very well-built case because there were greenhouses and large proportion lands. Greenhouses are a more urban agriculture in the sense of artificiality or of forcing the seasons through successive or early / delayed productions. Instead, north of the access to Bucharest from the A1 highway, in Chiajna, agricultural lands which at the beginning of the crisis, in 2008-2009 were not built, are being built on fast on a pre-existing and successively fragmented tract, which generates developments as density filaments along agricultural parcels. Continuing the current development step can lead to major infrastructure, social and even cultural imbalances. On narrow agricultural plots, just as in Cairo, the 21st century Bucharest is about to be built. Another expansion area - Ghencea extension - is described by Răzvan Băltărețu for the Vice magazine as 'the most underprivileged periphery in Bucharest'¹⁹. The article tells, including through the language used, the real culture and the way we relate to the territory we have. The difference to Egypt, where land is very valuable - being still worked to the limit of urbanization - is that it is left in a state of

18 Sommariva, Emanuele (2017). Food Cities, Productive Landscapes – Beyond a landscape characterisation approach in metropolitan areas. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies, (pp. 156-61), Jovis, Berlin

19 „Am vizitat cea mai oropsită periferie din București ca să văd cum timpul se oprește în loc”, de Răzvan Băltărețu, publicat în data de 29.03.2017, <https://www.vice.com/ro/article/nzg9vx/cea-mai-oropsita-periferie-din-bucuresti>, accesat ianuarie 2018

18 Sommariva, Emanuele (2017). Food Cities, Productive Landscapes – Beyond a landscape characterisation approach in metropolitan areas. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies, (pp. 156-61), Jovis, Berlin

19 I visited the most underprivileged periphery in Bucharest to see how time stands still, by Răzvan Băltărețu, published on 29.03.2017, <https://www.vice.com/ro/article/nzg9vx/cea-mai-oropsita-periferie-din-bucuresti>, accessed in January 2018

tinuare lucrat până la limita urbanizării – este că acesta este lăsat într-o stare de abandon arătând, o dată în plus, deconectarea de teritoriu și de activitățile care îl determină, în fond, de jur împrejur. Astfel, „Dacă „un teritoriu este un spațiu geografic, o colecție fizică de calități și caractere, un construct și imaginar individual și colectiv”²⁰, scenariile ajută să evidențieze potențialele, în particular în interfața dintre așezări și peisaj”²¹.

Am încercat să construiesc un scenariu în care Bucureștii se reconectează cu activitățile care îi definesc teritoriul înconjurător și care vor crea o altă sintagmă de identificare pozitivă prin repunerea în dialog și susținerea reciprocă a noțiunilor de agricultură și oraș. Proiectul pentru un București care să poată candida cu succes la un titlu de capitală culturală europeană este un oraș reconectat cu teritoriul unde agricultura și orașul se întâlnesc. „Această sinergie reciprocă sporește, de asemenea, interacțiunea indivizilor și a forțelor sociale urbane în procesele „place-making”, folosind practicile agricole ca fiind unul dintre posibilele mijloace de reorganizare a părților neglijate ale orașului.”²²

Pentru ilustrare, am colat pe fotografia preluată din articolul din *Vice* o grădină de legume, o livadă, o pepinieră, un câmp de rapiță sau altele. În Fig. 7. Am exprimat prin colaj trei dintre acestea. Legătura cu agricultura poate fi la baza descoperirii unei reale culturi contemporane, în care se pot identifica toate categoriile sociale.

abandonment, showing once more the disconnection from the territory and the activities which determine it, all around. Therefore, 'If "a territory is a geographic space, a physical collection of qualities and characters, an individual and collective construct and imaginary"’²⁰, scenarios help to highlight its potentials, in particular in the interfaces between settlements and landscape’²¹.

I have tried to build this scenario where Bucharest is reconnecting with the activities that define its territory and which will create another positive identification syntagma by re-establishing the dialogue and the mutual support between the notions of agriculture and the city. The project for a Bucharest that can successfully run for a European cultural capital is a city reunited with the territory where agriculture and the city meet. 'This mutual synergy enhances also the interaction of individuals and urban social forces into place-making processes, using agricultural practices as one of the possible devices for reorganising the neglected parts of the city.’²²

*For illustration purposes, I collated on the photography taken over from the article in *Vice* magazine a vegetable garden, an orchard, a seedbed, a rape field, or the like. In Fig. 7 I expressed three of them with a collage. The link with agriculture can be the basis of discovering a real contemporary culture in which all social categories can find their identity.*

20 Viganò, Paola (2014). *Territorialis(m) – An introduction*. In *Territorialism – Studio report/ Fall 2012/13*, Harvard University Graduate School of Design, Harvard University Press, Cambridge, MA

21 Ferretti, Maddalena (2017), *Scenariobuilding for Regiobranding*, in In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), *Territories / Rural-Urban Strategies*, (pp. 88-95), Jovis, Berlin

22 Sommariva, Emanuele (2017). *Food Cities, Productive Landscapes – Beyond a landscape characterisation approach in metropolitan areas*. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), *Territories / Rural-Urban Strategies*, (pp. 156-61), Jovis, Berlin

20 Viganò, Paola (2014). *Territorialis(m) – An introduction*. In *Territorialism – Studio report/ Fall 2012/13*, Harvard University Graduate School of Design, Harvard University Press, Cambridge, MA

21 Ferretti, Maddalena (2017), *Scenariobuilding for Regiobranding*, in In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), *Territories / Rural-Urban Strategies*, (pp. 88-95), Jovis, Berlin

22 Sommariva, Emanuele (2017). *Food Cities, Productive Landscapes – Beyond a landscape characterisation approach in metropolitan areas*. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), *Territories / Rural-Urban Strategies*, (pp. 156-61), Jovis, Berlin

Fig. 7 Prolungirea Ghencea. În colțul stânga sus situație existentă. Propuneri agricultură urbană /
Ghencea extension. Current situation in top left corner. Urban agriculture suggestions

Bibliografie / Bibliography

- BANHAM, Reyner, (1971), Los Angeles, The Architecture of Four Ecologies, University of California Press, Berkeley, 2009
- CORBOZ, André, (1983) „Diogène” 121, (pp 14-35)
- FERRETTI, Maddalena (2017), Scenariobuilding for Regiobranding, in In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies, (pp. 88-95), Jovis, Berlin
- FORMAN, Richard T.T., Land Mosaics, (1995) The ecology of landscapes and regions, Cambridge University Press, Cambridge
- LAGI, M., BERTRAND, K.Z., BAR-YAM, Y., (2011) The Food Crises and Political Instability in North Africa and the Middle East. Cambridge: New England Complex Systems Institute) (pp. 1-15)
- MALTERRE-BARTHES Charlotte (2016). Une ruralité en recul> concurrence territoriale entre espaces urbains et agricoles au Caire. In TRACÉS, nr. 12/2016, (pp. 10-16)
- NAVARRO, Manuel Gausa, BRANDI, Silvia, INGRASSIA, Marco, (2017) IAAC for Roma 20-25 – A productive landscape for a self-sufficient metropolis. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies
- PĂNOIU, Andrei, (2011), Evoluția orașului București, Editura Fundației Arhitect, București
- PETREA, Carmen, (2013), Argument pentru agricultură, teză de disertație UAUIM, îndrumător disertație G. Mitache
- ROWE, Colin și Fred KOETTER, Orașul Colaj, Editura Universitară „Ion Mincu”, București, 2013
- Schroder, Jorg, (2017), Towards an Architecture of Territories. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies, (pp. 14-35), Jovis, Berlin
- SOMMARIVA, Emanuele (2017). Food Cities, Productive Landscapes – Beyond a landscape characterisation approach in metropolitan areas. In Jorg Schroder, Maurizio Carta, Maddalena Ferretti, Barbara Lino (Ed.), Territories / Rural-Urban Strategies
- VIDAL, Roland (2016). Concurrence entre ville et agriculture au nord et au sud de la Méditerranée. In TRACÉS, nr. 12/2016, (pp. 6-8)
- VIGANÒ, Paola (2014). Territorialis(m) – An introduction. In Territorialism – Studio report/ Fall 2012/13, Harvard University Graduate School of Design, Harvard University Press, Cambridge, MA

Webografie / Webography

- Capitală culturală 2021* <https://www.capitalaculturala2021.ro>
- Analiză istorico arhitecturală* <http://a-craciunescu.blogspot.com/>
- AgroRomânia – comunitatea agricultorilor* <http://agroromania.manager.ro>
- Programul Național de Dezvoltare Rurală* <http://www.pndr.ro/>
- Vice* <https://www.vice.com>

